

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 292/2020-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. júna 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa ■■■■■, ■■■■■, ■■■■■, ■■■■■, toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody ■■■■■, zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Podobom, Bratislavská 354/32, Dubnica nad Váhom, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Trenčín sp. zn. 2 T 185/2011 z 2. marca 2015, rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 23 To 89/2015 z 29. februára 2016 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tdo 88/2016 a jeho uznesením sp. zn. 6 Tdo 88/2016 z 20. apríla 2017 a takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť ■■■■■ v časti, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 23 To 89/2015 z 29. februára 2016 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tdo 88/2016 a jeho uznesením sp. zn. 6 Tdo 88/2016 z 20. apríla 2017, **p r i j í m a** na ďalšie konanie.

2. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť ■■■■■ **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. augusta 2017 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na právnu pomoc zaručeného v čl. 47 ods. 2 ústavy a základného práva na obhajobu zaručeného v čl. 50 ods. 3 ústavy rozsudkom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 T 185/2011 z 2. marca 2015 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“), rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 23 To 89/2015 z 29. februára 2016 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tdo 88/2016 a jeho uznesením sp. zn. 6 Tdo 88/2016 z 20. apríla 2017 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Rudolfovi Tkáčikovi, ktorému funkčné obdobie sudcu ústavného súdu skončilo 16. februára 2019. V súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 bola vec náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi a v zmysle čl. II bodu 3 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 prerokovaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplynulo, že sťažovateľ bol spolu s ďalšími ôsmimi osobami trestne stíhaný v súvislosti s krádežami motorových vozidiel. Rozsudkom okresného súdu bol sťažovateľ odsúdený za pokračovací zločin

krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. a) a ods. 4 písm. b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. i) Trestného zákona a za pokračovací zločin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 1 písm. a) a b) a ods. 3 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a i) Trestného zákona na úhrnný a súhrnný trest odňatia slobody v trvaní 8 rokov nepodmienečne. Okresný súd zaradil sťažovateľa podľa § 48 ods. 4 Trestného zákona pre výkon trestu odňatia slobody do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia. Okresný súd zároveň sťažovateľovi uložil podľa § 76 ods. 1 Trestného zákona ochranný dohľad na jeden rok a podľa § 61 ods. 1 a 2 Trestného zákona trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá každého druhu na dobu 4 rokov.

3.1 Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovateľ, ostatní obžalovaní aj prokurátor Krajskej prokuratúry v Trenčíne (ďalej len „prokurátor“) odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd tak, že vo vzťahu k sťažovateľovi v rozsudku okresného súdu zrušil výroky o jeho zaradení do ústavu na výkon trestu a o uložení ochranného dohľadu a podľa § 322 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) sám rozsudkom rozhodol, že sťažovateľ sa podľa § 48 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona zaraďuje do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia. Výroky rozsudku okresného súdu, ktorými bol sťažovateľ uznaný za vinného zo spáchania popísaných skutkov, krajský súd ponechal nedotknuté. Odvolanie prokurátora bolo podľa § 319 Trestného poriadku zamietnuté.

3.2 Proti právoplatnému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu dovolanie, ktoré bolo uznesením najvyššieho súdu odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Uznesenie najvyššieho súdu bolo právnenému zástupcovi sťažovateľa doručené 7. júla 2017.

4. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojich v bode 1 označených základných práv podľa ústavy rozsudkom okresného súdu, rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, pričom tvrdí, že všeobecné súdy sa dostatočným spôsobom nezaoberali podstatnou skutočnosťou, že orgány činné v trestnom konaní už v rámci prípravného konania porušili jeho právo na obhajobu.

4.1 Sťažovateľ je toho názoru, že celé trestné stíhanie proti nemu, ako aj jeho odsúdenie bolo založené na výpovedi jediného svedka [REDAKOVANÉ] (ďalej len „Tisovský“), ktorý bol v prípravnom konaní najskôr v procesnom postavení obvineného a neskôr ako svedka. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že výsluch svedka [REDAKOVANÉ] ako dôkaz, o ktorý sa opiera rozhodnutie okresného súdu, nebol vykonaný zákonným spôsobom z dôvodu, že *„vo vzťahu k sťažovateľovi malo ísť o jediný usvedčujúci dôkaz osoby, ktorá sama bola z tohto trestného činu obvinená a bola motivovaná získať pre seba podstatné výhody“*.

4.2 Sťažovateľ ďalej poukázal na to, že už pri výsluchu [REDAKOVANÉ] v prípravnom konaní obhajoba namietala, že sa snaží vypovedať podľa vopred pripravených poznámok k jednotlivým čiastkovým skutkom, a žiadala, aby vypovedal spontánne o prežitých udalostiach podľa svojej pamäti. Sťažovateľ upriamil pozornosť na tú skutočnosť, že v konaní pred súdom [REDAKOVANÉ] nebol schopný svoje tvrdenia týkajúce sa žalovaných skutkov zopakovať a bez použitia písomných podkladov vypovedal len k 10 dielčím útokom. Sťažovateľ napokon vo veci konajúcim všeobecným súdom vytýka, že ignorovali všetky jeho návrhy na doplnenie dokazovania, ako aj na preverenie dôkazov v tej súvislosti, že nevykonali výsluch štyroch svedkov a znalecké dokazovanie znalcom z odboru psychológie vo vzťahu k svedkovi [REDAKOVANÉ]

4.3 Sťažovateľ vníma porušenie svojich základných práv aj tým, že z popisu dielčích útokov nevyplýva ani to, či vôbec došlo k zlegalizovaniu motorových vozidiel jeho konaním, ani konkrétny popis spôsobu, akým k tomu malo dôjsť, pričom tvrdí, že *„výsledky vykonaného dokazovania vo vzťahu k iným obžalovaným súd paušalizoval aj na sťažovateľa“*.

4.4 S ohľadom na uvedené je sťažovateľ toho názoru, že rozsudkom okresného súdu a následne rozsudkom krajského súdu bolo zásadným spôsobom porušené jeho právo na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a súdy svoje rozhodnutia založili na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom. Sťažovateľ zdôraznil, že nápravu nevykonal ani najvyšší súd, čím došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

5. S poukazom na uvedené sťažovateľ v ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálehom rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom upravené v čl. 47 ods. 2/ a základné právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu podľa čl. 50 ods. 3/ Ústavy Slovenskej republiky ako aj základné právo na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1/ Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a jeho rozhodnutím pod sp. zn. 6 Tdo/88/2016 zo dňa 20.04.2017, rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne pod sp.zn. 23To/89/2015 zo dňa 29.02.2015 (správne má byť 29.02.2016, pozn.) a rozsudkom Okresného súdu v Trenčíne pod sp. zn. 2T/185/2011 zo dňa 02.03.2015 porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. 6 Tdo/88/2016 zo dňa 20.04.2017 sa zrušuje.

3. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky sa prikazuje, aby vo veci podaného dovolania znovu konal a rozhodol a zakazuje sa pokračovať v porušovaní základného práva sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom, práva obvineného, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu a právo na súdnu a inú ochranu.

4. Sťažovateľovi priznáva trovy právneho zastúpenia v sume 409,53,-€ na účet advokáta [REDAKOVANÉ], číslo... vedený v...“

6. Sťažovateľ napokon požiadal ústavný súd o prednostné prerokovanie jeho ústavnej sťažnosti vzhľadom na naliehavosť veci, ktorá podľa jeho názoru spočíva v tom, že sa toho času nachádza vo výkone trestu odňatia slobody a v súvislosti s porušením ním označených základných práv preto bolo porušené aj jeho základné právo na osobnú slobodu. Uvedené tvrdenie o porušení základného práva na osobnú slobodu však nebolo premietnuté ani do petitu ústavnej sťažnosti, ani do jej odôvodnenia.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

12. Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

14. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

15. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

16. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrh na začatie konania neodmietne alebo ho nezamietne podľa § 57, prijme ho na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

17. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

18. Predmetom ústavnej sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy rozsudkom okresného súdu, rozsudkom krajského súdu a postupom a uznesením najvyššieho súdu. K porušeniu označených práv sťažovateľa malo dôjsť tým, že:

- okresný súd nevypočul sťažovateľom navrhovaných svedkov;
- okresný súd nevykonal sťažovateľom navrhované znalecké dokazovanie;
- krajský súd nenapravil sťažovateľom tvrdené pochybenia okresného súdu;
- konajúce všeobecné súdy svoje rozhodnutia založili na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom;
- najvyšší súd nevykonal nápravu tvrdených pochybení nižších súdov.

19. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a zisťoval pritom, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2 T 185/2011 z 2. marca 2015

20. Ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že na rozhodnutie o tej časti ústavnej sťažnosti, ktorá pre namietané porušenie označených práv sťažovateľa smeruje proti rozsudku okresného súdu, nie je daná právomoc ústavného súdu.

21. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01).

22. Trestný poriadok zakotvujúci inštitút odvolania (§ 306 a nasl.) poskytuje priestor na uplatnenie námietok týkajúcich sa pochybení konajúceho prvostupňového všeobecného súdu potenciálne predstavujúcich zásahy do základných práv a slobôd. Rozhodovanie o tomto opravnom prostriedku patrí vždy druhostupňovému súdu.

23. Sťažovateľ disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení okresného súdu v rámci odvolania proti rozsudku okresného súdu. Ochrana jeho právam zaručeným ústavou bol teda oprávnený a zároveň povinný poskytnúť druhostupňový súd. Treba tiež dodať, že sťažovateľ právo podať odvolanie proti rozsudku okresného súdu aj využil a krajský súd o ňom riadne rozhodol. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 2 T 185/2011 z 2. marca 2015. Ústavný súd preto rozhodol o odmietnutí tejto časti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (bod 2 výroku).

III.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 23 To 89/2015

z 29. februára 2016 a postupom najvyššieho súdu a jeho uznesením sp. zn. 6 Tdo 88/2016 z 20. apríla 2017

24. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na prijatie ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, v ktorej namieta porušenie označených základných práv zaručených ústavou rozsudkom krajského súdu, uznesením najvyššieho súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

25. Čo sa týka záveru o zachovaní dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozsudku krajského súdu, ústavný súd poukazuje na poslednú vetu § 124 zákona o ústavnom súde, podľa ktorej ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku. Vzhľadom na uvedené považuje ústavný súd lehotu na podanie ústavnej sťažnosti za zachovanú tak vo vzťahu k rozsudku krajského súdu, ako aj k uzneseniu najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľa.

26. S poukazom na uvedené ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v uvedenej časti na ďalšie konanie a meritórne posúdenie podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v spojení s § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde (bod 1 výroku), keďže otázku opodstatnenosti tvrdení v nej obsiahnutých bude potrebné posúdiť v konaní vo veci samej, v ktorom ústavný súd následne rozhodne aj o ďalších požiadavkách sťažovateľa uplatnených v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu